

Крістіна ГОЛОВЕНКО,

orcid.org/0000-0003-0614-9650

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

(Кропивницький, Україна) *golovenkokv@gmail.com*

ВНУТРІШНЯ ФОРМА МЕТАФОРИ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ LOVE / ЛЮБОВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті йдеться про специфіку взаємозв'язку концепту, метафори та її внутрішньої форми. Концепти слугують для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання та досвід людини. Вони повністю або частково матеріалізуються в мові, спричиняючи в ній нашарування великої кількості метафоричних образів. Внутрішня форма метафор накопичує в собі особливості механізму утворення вторинних номінацій. Вона детермінована індивідуальними, етнічно-культурними та лінгвальними особливостями мовця. Міжмовне зіставлення внутрішньої форми метафори дає змогу порівняти мовну специфіку та виявити неповторність картин світу.

Універсальність концептів, пов'язаних із константно-онтологічними моделями життя, сприяє появі великої кількості базових метафор у різних мовах. Загальнонародні метафори є сталими образними константами. Їх внутрішня форма спирається на певні архетипи, які є стійкими елементами культурного континууму. У цьому аспекті внутрішня форма метафори слугує тим знаряддям думки, за допомогою якого можна простежити, яким чином універсальна характеристика втілюється у тотожних номінаціях різних мов, проаналізувати її, користуючись метафоричним потенціалом універсальних концептів, окреслити здатність визначати людський світогляд, цінності та інтереси.

Запропоновано модель міжмовного зіставлення внутрішньої форми метафори. Проведено аналіз внутрішньої форми метафори на позначення універсального концепту LOVE / ЛЮБОВ на матеріалі англійської та української мов. Визначено три типи міжмовних співвідношень: спільна внутрішня форма метафори, тобто в основу порівнюваних метафор покладено спільний асоціативний образ; відмінна внутрішня форма метафори, де міститься відмінний асоціативний образ; внутрішня форма у метафорах-лакунах, характерних лише для однієї мови серед порівнюваних. Зафіксовано кількісні дані, досліджено емотивно-оцінну специфіку внутрішньої форми метафори.

Ключові слова: внутрішня форма метафори, образ, концепт, концептуальна ознака, міжмовне співвідношення, мовна свідомість, оцінка.

Kristina HOLOVENKO,

orcid.org/0000-0003-0614-9650

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Translation, Applied and General Linguistics

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

(Kropyvnytskyi, Ukraine) *golovenkokv@gmail.com*

THE INNER FORM OF THE METAPHOR DENOTING CONCEPT LOVE IN ENGLISH AND UKRAINIAN

The article goes about the specific character of the correlation between concept, metaphor and its inner form. Concepts serve to explain the units of mental or psychic resources of consciousness and that informational structure which reflects human knowledge and experience. They are fully or partially materialized in the language causing accumulation of a big number of metaphorical images. The inner form of metaphor compiles the peculiarities of the mechanism of secondary nominations appearance. It is determined by individual, ethic, cultural and lingual peculiarities of a speaker. The comparative studying of the inner form of metaphor gives an opportunity to compare language peculiarities and determine the originality of the worldviews.

Universal concepts connected with constant ontological life models function to spread a great number of basic metaphors in different languages. Universal metaphors are sustainable image constants. Their inner form is based on certain archetypes which are consistent elements of cultural continuum. In this aspect the inner form of metaphor serves a means of thought with the help of which one can trace the way universal characteristic is embodied in one and the same nominations of different languages, analyze it using universal concepts metaphorical potential, outline the possibility to define human worldview, values and interests.

The sample of the interlingual comparison of the inner form of metaphor has been proposed. The analysis of the inner form of metaphor denoting concept LOVE in English and Ukrainian has been made. Three types of interlingual correlations have been described: general inner form of metaphor with identical associative representation in the languages under comparison, distinctive inner form of metaphor with different associative representation and inner form of the metaphor characteristic only for one language under investigation. Quantitative findings have been fixed, emotive peculiarity of the inner form of metaphor has been defined.

Key words: inner form of metaphor, representation, concept, conceptual feature, interlingual correlation, linguistic consciousness, emotive peculiarity.

Постановка проблеми. Внутрішня форма метафори є параметром лінгвістичних досліджень, у якому віддзеркалюються менталітет та характер мовної особистості, людські та національні ціннісні орієнтації. Внутрішня форма метафори – це чуттєво-розумовий образ-уявлення, семантичний код номена, джерело відображення універсальних та національно своєрідних мовних та когнітивних картин світу. Вона здатна відбивати емоційно-оцінні уявлення, вказувати на оцінку предмета чи дійсності.

Поняття концепту, метафори та внутрішньої форми слова перебувають у тісній взаємодії. Концепт виступає основною одиницею концептології та лінгвокультурології. Він слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання та досвід людини. Концепти завжди мають мовний вияв. Цей відбиток фіксує система метафоричних образів. Аналіз концептів та метафор уможливує дослідження специфіки внутрішньої форми. Подібний аналіз націлений на вивчення організації знань про світ, які омовлені у семантиці слів.

Аналіз досліджень. У напрямку спеціального розгляду внутрішньої форми мови, внутрішньої форми слова та метафори працювали Н. Д. Арутюнова, Т. Р. Кияк, О. С. Снітко, В. Г. Варіна, О. П. Єрмакова та О. А. Земська, Н. І. Мігіріна, Н. С. Ляшенко, В. І. Крепель, М. П. Кочерган, В. М. Манакін, Р. І. Стефурак, М. І. Голянич та інші.

Мета статті. Метою даної розвідки є демонстрація моделі зіставлення внутрішньої форми метафори на матеріалі англійської та української мов, яка охоплює концептуальний, функціонально-семантичний і лінгвокогнітивний аспекти аналізу.

У пропонованій статті зіставлення внутрішньої форми метафори охоплює аналіз концепту LOVE / ЛЮБОВ, що посідає важливе місце у ціннісному спектрі англійського та україномовного суспільств. Як універсалія культури, любов представляє собою телеономний концепт. Його універсальність сприяє появі великої кількості базових метафор, внутрішня форма яких має апперцептивну природу, спирається на певні архетипи, що є стійкими елементами культурного континууму. У цьому ключі внутрішня форма метафори слугує

тим знаряддям думки, за допомогою якого можна простежити, яким чином універсальна характеристика втілюється у тотожних номінаціях різних мов, проаналізувати її, користуючись метафоричним потенціалом універсальних концептів, окреслити здатність визначати людський світогляд, цінності та інтереси.

Виклад основного матеріалу. Любов – цікавий об’єкт лінгвістичного дослідження, оскільки його культура є передусім культура вербальна, тісно пов’язана зі словесним вираженням. Мовна репрезентація кохання, засоби його вербального вираження є основними показниками уявлень, що сформувались у людства до цього почуття. Webster’s Online Dictionary (Webster’s Online Dictionary) фіксує наступні дефініції поняття LOVE:

- 1) сильна позитивна емоція прихильності та любові;
- 2) будь-який предмет любові та відданості;
- 3) кохана людина (*the love of his life* – ‘любов його життя’);
- 4) глибоке почуття сексуального бажання;
- 5) нуль у тенісі або сквоші (*love all* – ‘рахунок 0:0’);
- 6) сексуальні стосунки між двома людьми;
- 7) почуття сильної прихильності, викликане тим, що приносить захоплення; люб’язність або відданість до іншої людини, як любов до братів та сестер;
- 8) відданість, ніжність, пристрасть до протилежної статі (*fall in love* – ‘закохуватись’);
- 9) залицяння, сватання, пропозиція руки;
- 10) доброта, дружба, захоплення, що є протилежні ненависті;
- 11) вдячність та шанобливість бога;
- 12) амур, купідон, бог кохання, інколи Венера;
- 13) щось принадне (*love of a kitten* – ‘принадне кошенятко’);
- 14) різновид клематису (бот.).

Великий тлумачний словник (Білодід, 1970–1980) фіксує три дефініції поняття ЛЮБОВ:

- 1) почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; кохання;
- 2) почуття глибокої сердечної прихильності до кого-небудь;
- 3) інтерес до чого-небудь.

Дослідження словникових дефініцій засвідчило, що в англомовній свідомості концепт LOVE відображено у таких лексемах: емоція, почуття, прихильність, відданість, ніжність, пристрасть, залицяння, дружба, вдячність, принада, амур, нуль у спорті. Аналіз інформаційного змісту поняття фіксує, що в україномовній картині світу ЛЮБОВ схарактеризовано як почуття, прихильність, інтерес. Очевидно, що англомовне поняття любові має ширший спектр значень в порівнянні з україномовним.

Корпус лексем на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ, дібраний методом суцільної вибірки зі словників англійської та української мов, складається з **584 метафор** (300 – в англ. та 284 – в укр.). Обов'язковими лексемами метафоричних словосполучень виступають слова *'love' / 'любов'* (англ. *'love' blooms* – укр. *'любов' квітне*). У ході дослідження внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ фіксуємо той факт, що це почуття сповнене антиномій. Любов амбівалентна – разом із насолодою приносить страждання (англ. *'love' warms* – укр. *'любов' гріє*, англ. *'love' brings happiness* – укр. *'любов' приносить щастя*, англ. *tortures 'of love'* – укр. *муки 'любові'*, англ. *long-suffering 'love'* – укр. *багато-страждальна 'любов'*), відкриває новий світ і сліпить (англ. *radiate 'love'* – укр. *випромінювати 'кохання'*, англ. *'love' stupefies* – укр. *'любов' дурманить*), вона – результат вільного вибору об'єкта і надзвичайної від нього залежності (англ. *free 'love'* – укр. *вільне 'кохання'*, англ. *look 'for love'* – укр. *шукати 'кохання'*, англ. *ties 'of love'* – укр. *узи 'кохання'*, англ. *prisoner 'of love'* – укр. *в'язень 'кохання'*), надовго запам'ятовується та, як правило, нетривка (англ. *everlasting 'love'* – укр. *вічна 'любов'*, англ. *undying 'love'* – укр. *невмируща 'любов'*, англ. *passing 'love'* – укр. *швидкоплинна 'любов'*, англ. *'love' goes away* – укр. *'любов' йде*). Кохання може метафоризуватися через систему органів чуття: любов – очі (англ. *blind 'love'* – укр. *сліпа 'любов'*), любов – слух (англ. *language 'of love'* – укр. *мова 'кохання'*, англ. *pleading 'of love'* – укр. *заклик 'кохання'*), любов – присмак (англ. *sweet 'love'* – укр. *солодка 'любов'*), любов – фізіологічний стан (англ. *power 'of love'* – укр. *сила 'кохання'*, англ. *ardent 'love'* – укр. *гаряче 'кохання'*).

У цілому метафоричні образи на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ можна представити у вигляді двох протилежностей: любов – щастя, любов – нещастя. Обидві представляють різну смисловою спрямованість і реалізуються через мовні засоби. Лексичний матеріал відбиває подвійність людської природи: єдність та боротьбу плот-

ського й духовного, біологічного й соціального, здорового глузду й інстинкту. Комплексне дослідження семантики метафоричних одиниць фіксує угруповання метафор на основі подібності значення з відповідними семантичними центрами:

1) любов – сила (англ. *absorbed 'in love'* – укр. *поглиnutий 'любов'ю*);

2) любов – жива істота (англ. *breath 'of love'* – укр. *подих 'любові'*);

3) любов – цінність (англ. *'love' can't be bought* – укр. *'любов' не купити*).

Група “любов – сила” є найчисельнішою, до неї належить 281 лексична одиниця, що становить 48,1% від загальної кількості лексичного матеріалу. Наступна група, а саме “любов – жива істота” має 222 метафори, що становить 38%. До третьої за продуктивністю групи “любов – цінність” входить 81 метафора (13, 9%).

У результаті зіставлення внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ фіксуємо, що вона є абсолютно **тотожною у 558 лексичних одиниць**: англ. *present 'of love'* – укр. *подарунок 'кохання'*, англ. *tribute 'of love'* – укр. *данина 'кохання'*, англ. *darts 'of love'* – укр. *стріли 'кохання'*, англ. *steamy 'love'* – укр. *бурхливе 'кохання'*, англ. *invincible 'love'* – укр. *непереможна 'любов'*, англ. *'love' forgives* – укр. *'любов' вибачає*, англ. *'love' cleanses* – укр. *'любов' очищує*, англ. *'love' subdues* – укр. *'любов' підкорює*, англ. *cherish 'love'* – укр. *леліяти 'кохання'*, англ. *destroy 'love'* – укр. *знищити 'любов'*, англ. *hide 'love'* – укр. *приховувати 'любов'*. Аналіз внутрішньої форми метафори демонструє, як зазначені метафори виконують функцію кварків (у фізиці – це те, що склеює), з одного боку, у самій системі мовної семантики, коли перекидаються смислові містки між різними мовними одиницями, з другого боку, – між мовами світу та когнітивно-семантичною сферою у вимірі планетарної свідомості. Спільне ціннісне ядро визначається всесильністю почуття любові в обох мовах. Різні види любові в мовах інтуїтивно відбивають свою спорідненість, що оснований на її здатності виступати у якості цілеспрямованого та єднального зв'язку (Апресян, 2001: 241).

На думку В. Н. Вовк, саме духовність сприяє об'єднанню людей, які живуть у різних суспільствах (Вовк, 1986: 23). Любов як стан і середовище має багато якостей, смислових аспектів і відтінків, та в будь-якому разі, це – найвища насолода, небесний дар, суть її полягає в гармонії, взаємному доповненні. Такий семантичний прототип любові практично не відзначений культурно-мовною специфікою.

Аналіз внутрішньої форми метафори продемонстрував той факт, що любов у свідомості людини асоціюється із всемогутньою силою, яка може бути як позитивною (англ. *'love' energizes* – укр. *'любов' заряджає*), так і негативною, руйнівною (англ. *'love' kills* – укр. *'любов' вбиває*). В обох випадках любов змінює людину як в кращий, так і в гірший бік. У цьому аспекті любов може отожднюватись з вогнем, пожежею, світлом (англ. *flame 'of love'* – укр. *полум'я 'любові'*, англ. *'love' burns* – укр. *'любов' спалює*, англ. *radiate 'love'* – укр. *випромінювати 'любов'*), ліками (англ. *cure 'with love'* – укр. *лікувати 'любов'ю*), англ. *'love' is drug* – укр. *'любов' – наркотик*), отрутою (англ. *'love' poisons* – укр. *'любов' отрує*), полоном (англ. *prisoner 'of love'* – укр. *в'язень 'любові'*), смертю (англ. *die 'of love'* – укр. *помирати 'від любові'*).

У ході зіставного аналізу також помічаємо, що обрані метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ мають антропометричний характер. Їхня внутрішня форма сприймається як жива: любов – почуття, що *народжується* (англ. *is born*), *живе* (англ. *grows*), *росте* (англ. *grows*), *зріє* (англ. *ripens*), *розвивається* (англ. *develops*) і *помирає* (англ. *dies*), щедрість на неї залежить від природного та вікового ресурсів людини. Виникнення любові пов'язане з красою об'єктів, на які вона спрямована: любов до протилежної статі, любов до роботи, духовна любов, любов до їжі, любов до книг, любов до суспільства, до матеріального, до комфорту, любов до батьківщини, любов до слави, свободи, любов до батьків.

Продуктивною є метафорична група “любов – цінність”: англ. *protect 'love'* – укр. *берегти 'любов'*, англ. *share 'love'* – укр. *ділитись 'любов'ю*, англ. *pay 'love' back* – укр. *платити 'любов'ю*, англ. *be worth 'love'* – укр. *бути вартим 'любові'*. Цінність любові полягає у її властивості об'єднувати (від поєднання статей до єднання спільноти, яке відбувається шляхом акцентування в індивідах почуття любові, яке виявляється в запереченні егоїзму), у здатності мобілізувати всі сили особистості, створювати почуття безпеки стосовно інших завдяки довірі, яку вони викликають, відтворювати нову якість міжособистісних стосунків. Любов як соціальна цінність набуває значення особистої установки, викликає глибинний, прихований потенціал.

Концепт LOVE / ЛЮБОВ не тільки телеономно маркований і безпосередньо пов'язаний з уявленням людини про смисл життя, але й розкриває свої індивідуальні характеристики. Це почуття тісно пов'язане з емоційним станом, а психологам ще не вдалося довести без сумніву, що емоції однакові у

всіх народів, адже вродженими являються не всі їхні зовнішні прояви, деякими оволодівають у процесі навчання, виховання тощо. Наприклад, представник порівняно стриманої культури північної Європи сприймає носія експресивної середземноморської культури як людину сердечну, привітну, але неділову, схильну гаяти час. Навпаки, вихідцеві з узбережжя Середземного моря людина з півночі Європи буде, можливо, видаватися діловою, холодною, надто пунктуальною. За аналогією, ставлення до різних почуттів може відрізнитися в різних народів: якщо віруючий буддист зазнає почуття безпорадності, це вважається морально позитивним проявом. Якщо ж цьому почуттю віддається християнин, це вважається гріхом.

Емоції можна визначити як специфічну форму людського ставлення до дійсності та його мовне вираження (інтерпретацію), а емоційний концепт – як етнічне, культурно обумовлене, складне структурно-сислове, лексично й фразеологічно вербалізоване утворення, що базується на понятійній основі та включає в себе, окрім поняття, образ і оцінку, та безліч однопорядкових предметів, що функціонально замінені в процесі рефлексії й комунікації. Емоційний концепт знаково оформлений. Способи його експлікації можуть бути вербальними й невербальними (Красавский, 2000: 80). На користь відмінних емоцій і почуттів свідчить також метафоричний образ, адже він – нервовий механізм (*neural mechanism*), який стимулює людські відчуття і є наслідком не лише теоретичної та філософської думки, але й також духовного досвіду (*spiritual experience*) (Lakoff, 1999: 568). Під час зіставлень внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ помічаємо багатогранність шляхів його втілення в англійській та українській мовах. У цьому випадку відмінна внутрішня форма свідчить про своєрідність національних характерів – своєрідних, специфічних поєднань загальнолюдських рис у конкретних історичних та соціально-економічних умовах буття національної спільноти (Сміт, 1994: 17).

Результати зіставлень внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ виявили **6 метафор** із **відмінною** внутрішньою формою. Вони виражають однакові поняття, використовуючи при цьому різні образи: англ. *seeds 'of love'* (досл. ‘насінини любові’) – укр. *насіння 'любові'*, англ. *'love' to distraction* (досл. ‘любов до розсіяності / роздратування’) – укр. *'любов' без пам'яті*, англ. *promote / cultivate 'love'* (досл. про-сувати / культивувати любов’) – укр. *прищеплювати 'любов'*.

У ході дослідження внутрішньої форми метафори відслідковуємо **20 метафор** (18 – в англ., 2 – в укр.) на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ, що **не мають відповідників** у порівнюваній мові. Так, в англійській мові не знаходимо українського *крутити*, *закручувати* ‘любов’, ‘любов’ю’ *морити*. Крім того, українська мова має свої особливості, на позначення всесильного почуття є два слова: любов і кохання. Ці поняття взаємозамінні, проте перше насамперед застосовується до батьків, друзів, ближніх, друге – до протилежної статі. З іншого боку, в українській мові відсутні англійські метафори *labour* ‘of love’ ‘улюблена справа’, *bankrupt* ‘in love’ ‘невдаха в коханні’, *chemistry* ‘of love’ ‘хімія кохання’, *puppy* ‘love’ ‘дитяче захоплення’, *cupboard* ‘love’ ‘корисна любов’, ‘love’ *feast* ‘дружня вечеря’, ‘love’ *curls* ‘локони’, ‘love’ *knot* ‘бант’, ‘love’ *seat* ‘крісло на двох’, *make* ‘love’ ‘фліртувати, кохатись’, *come* ‘to love’ ‘кохати’, *give* ‘love to’ ‘передавати привіт’, *win* ‘love’ ‘домогтися кохання’, *play* ‘for love’ ‘грати на інтерес’, ‘love’ *back* ‘відповідати взаємністю’, ‘love’ *will creep* ‘для кохання немає перешкод’ та ін. У разі перекладу метафори не зберігають свою внутрішню форму.

Вивчаючи мовні картини світу ми звернули увагу на внутрішню форму номінацій *крутити*, *закручувати* ‘любов’. Відповідно до визначення, *крутити* означає надавати чомусь обертового руху, обертати; тримаючи що-небудь, раз у раз змінювати його положення (від ніяковості, нерішучості тощо) (Білодід, 1970–1980). На наш погляд, зазначена метафора демонструє риси українського характеру – певний консерватизм, уповільненість, зваженість. Саме на цих рисах акцентують увагу фахівці, стверджуючи, що менталітет українського народу має, так би мовити, “жіночу стать”, що обумовлена, в свою чергу, трансцендентною жіночістю архетипу “Україна”. Тому в національному характері українців виявляються, окрім зазначеного, чуттєвість, вразливість, емоційність, любов до дітей, швидке інтуїтивне сприйняття сутності складних природних та соціальних явищ, мрійливість, допитливість (Смітюх, 2006: 28). У англійській мові становить інтерес внутрішня форма номінацій *fall* ‘in love’ (досл. ‘падати в кохання’), *fall* ‘out of love’ (досл. ‘випадати з кохання’). Відповідно до визначення, *падати* означає валитися на землю, втрачаючи рівновагу, опору в основі, в ногах (Білодід, 1970–1980). Зазначені метафори зображають деякі риси американського характеру – динамізм, невагомність.

Приклади спільної та відмінної внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ в англомовній та україномовній

свідомостях демонструють її емотивно-оцінні властивості. Міжмовні уявлення про любов як дарунок з небес – міжкультурна універсалія, про це свідчать позитивно конотовані метафори у лексичному корпусі. Вони трактують любов як непереможну силу (англ. *undying* ‘love’ – укр. *невмируща* ‘любов’), любов оновлює і зігріває (англ. ‘love’ *cleanses* – укр. ‘любов’ *очищує*, англ. ‘love’ *perfects* – укр. ‘любов’ *удосконалює*, англ. *warm* ‘with love’ – укр. *зігрітий* ‘любов’ю’), її треба берегти (англ. *nurse* ‘love’ – укр. *леліяти* ‘любов’, англ. *take care* ‘of love’ – укр. *дбати* ‘про любов’). У кількісному відношенні меліоративно конотованих метафор у півтори рази більше, ніж метафоричних образів з пейоративним значенням. Останні зображають концепт як біль, муку (англ. ‘love’ *tortures* – укр. ‘любов’ *мучить*, англ. *go crazy* ‘about love’ – укр. *божеволіти* ‘від любові’), полон (англ. ‘love’ *makes a prisoner* – укр. ‘любов’ *полонить*), отруту (англ. ‘love’ *poisons* – укр. ‘любов’ *отрує*).

Розподіл нейтральних метафор на позначення концепту з погляду оцінки (англ. *wings* ‘of love’ – укр. *крила* ‘любові’) та тих, що можуть мати як позитивне, так і негативне значення залежно від контексту (англ. *love* *conquers* – укр. ‘любов’ *підкорює*, англ. *be inflamed with* ‘love’ – укр. *палати* ‘любов’ю’), також неоднаковий: друга група удвічі чисельніша.

Особливості втілення метафоричних образів яскраво ілюструють приказки: англ. *all is fair in love and war* ‘як у коханні і на війні, всі засоби хороші’; *for love or for money* ‘кохання або гроші’; *make love not war* ‘кохайся, а не воюй’; *love makes the world go round* ‘любов править світом’; *love will find a way* ‘любов знайде вихід’; укр. *любов сильніше смерті*; *любов – не пожежа, займеться – не потушиши*; *любов, як перстень, не має кінця*; *нужда в вікно, а любов у двері*; *старої любові й іржа не їсть*. Наведені приклади свідчать про спільне у розумінні любові: вона має такі характеристики, як всевладність, непереможність. З іншого боку, неоднаково представлені у свідомості носіїв мов приказки – це перш за все відмінності в психології мислення через соціально-професійні, ментальні, вікові, територіальні та інші причини.

Висновки. Зіставний аналіз внутрішньої форми метафори на позначення концепту LOVE / ЛЮБОВ в англійській та українській мовах допомагає розкрити когнітивний потенціал внутрішньої форми метафори, виділити в загальній мовній картині світу її загальнозначущої частини. Проведене дослідження фіксує три типи співвідношень внутрішньої форми метафори в англій-

ській та українській мовах: серед 584 лексичних одиниць, дібраних методом суцільної вибірки, 558 метафор мають спільну внутрішню форму, 6 – відмінну, 20 – не мають відповідну внутрішню форму у порівнюваній мові. Результати зіставлень можна зафіксувати у відсотковому співвідношенні. Тотожність образів становить 96%, відмінність – 4%. Переважна кількість метафор

із спільною внутрішньою формою свідчить про універсальний спосіб мовної метафоризації на позначення концепту з точки зору порівнюваних мов. Симетрія мовного ладу та загального устрою природи є виявом єдності універсуму, вони забезпечують гармонійну організацію планетарної людської свідомості і, відповідно, взаємне розуміння різних культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вовк В. Н. Языковая метафора в худ. речи: природа вторичной номинации. Київ: Наукова думка, 1986. 140 с.
2. Красавский Н. А. Концепт ZORN в пословично-поговорочном фонде немецкого языка. *Теоретическая и прикладная лингвистика*. Воронеж: ВГТУ. 2000. Вып. 2. С. 78–89.
3. Словник української мови в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
4. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Тарашука. Київ: Основа, 1994. 224 с.
5. Смітюх Г. Є. Україна сакральна: минуле, сьогодення, майбутнє. Київ: Знання України, 2006. 36 с.
6. Этика: Энциклопедический словарь / за ред. Р. Г. Апресяна, А. А. Гусейнова. М.: Гардарики, 2001. 671 с.
7. Lakoff J. *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic. Books, 1999. 624 P.
8. Webster's Online Dictionary. URL: <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions>. (Last accessed: 30.03.2022).

REFERENCES

1. Vovk V. N. *Yazykovaya metafora v hud. rechi: priroda vtorichnoy nominatsii* [Language metaphor in fiction: the nature of secondary nomination]. Kyiv: Naukova dumka, 1986. 140 p. [in Russian].
2. Krasavskiy N. A. *Kontsept ZORN v poslovichno-pogovorochnom fonde nemetskogo yazyika* [Concept ZORN in the proverbs of German]. *Theoretical and applied linguistics*. Voronezh: VGTU, 2000, Nr. 2, p.p. 78–89 [in Russian].
3. *Slovyuk ukrainskoi movy v 11 t.* [The dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes]. Ed. by I. K. Bilodid. Kyiv: Naukova dumka, 1970–1980 [in Ukrainian].
4. Smit Entoni D. *Natsionalna identychnist* [National identity]. Transl. from Engl. by P. Taraschuk. Kyiv: Osнова, 1994. 224 p. [in Ukrainian].
5. Smitiukh H. Ye. *Ukraina sakralna: mynule, sohodennia, maibutnie* [Sacred Ukraine: past, present, future]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2006. 36 p. [in Ukrainian].
6. *Etika: Entsiklopedicheskiy slovar* [Ethics: Encyclopedic Dictionary]. Ed. by R. G. Apresyan, A. A. Guseynov. M.: Gardariki, 2001. 671 p. [in Russian].
7. Lakoff J. *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic. Books, 1999. 624 p.
8. Webster's Online Dictionary. URL: <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions>. (Last accessed: 30.03.2022).